

Hinnünk kell, hogy hitet adhassunk...

Göndös József ünnepi beszéde március 15-én
a hősök szobra előtt

Göndös József polgári iskolai felügyelő igazgató március 15-én nagyhatású beszédet mondott a hősök szobra előtt Röviben felvázolta a történelmi évforduló jelentőségét, majd többek között ezeket mondta:

Amikor a szabadságharcot követő 18 esztendei elnyomtatás véget ért, a magyar nemzet ünnepévé avatta március 15-ét. Ezen a napon a mi községünk is lobogódiszt ölt, sűrű tömegben zarándokolunk a 48-as és világháboru hőseinek közös emlékművéhez, lengenek a háromszínű zászlók, lelkes ifjakon csendül fel Petőfi szent esküje, a Himnusz magasztos hangjai szárnyalnak a magasba s a megemlékezés kegyeletes virágai borítják be a hősök emlékszobrát.

Az első, felejthetetlen március óta már annyi évtized mulott el. A hosszú idő alatt, a nemzeti élet nagy változásaival együtt megváltozott e napnak értelme és megünneplése is. Nem külsőleg, oh nem, de gondoljunk csak vissza a világháboru előtti márciusokra. Az ünnepélyes felvonulások s a lelkes szónoklatok hatása alatt akkor is talán még a legsivárabb és legcinikusabb lelket is előntött egy pillanatra a hazaszeretet szent hulláma és gondolatban meghatódva borult mindenki az édes anyaföldre: de azután... a tömeg széteszlott, ment mindenki a maga munkája után s a következő márciusig a szó Haza, Petőfi riasztó költeménye, a márciusi ifjak lelkes megmozdulása ott maradt az iskola falai között és csak a magyar tanulók el nem lankadó lelkesedése őrizte meg szívében e nagy napok jelentőségét.

A szabadságharc gyönyörű története a békeévekben az iskolákon kívül csak kevés magyar embert érdekelt, csak azokat, akik apáiktól örökölt kegyelettel ápolták lelkeikben a felszabadulás alakjainak nagyságát és nagyszerűségét.

De a nemzet nagy többségének lelkében, a mindennapi emberében mintha elhomályosodott volna annak a két szabadságharcnak a képe. Nem kellett féltetniök^o a hazát, hát nem is gondoltak arra, mi-

lyen drága könnyel-vérrel megszentelt nekik ez a drága magyar föld. A nemzet élte a maga munkás életét az 1000 éves határokon belül s azt hitte, elmulott már a megpróbáltatások ideje.

Az ifjuság mintaképe nem Petőfi volt többé, nem lelkesítették Jókai hős regényalakjai. Ennek az alkotó, de mégis bűnös kornak divatos és ünnepelet költői és sajtójának nagy része nem Petőfi és a többi lelkes márciusi ifjak szent tűzének hordozói voltak, hanem az Istent és Hazát megtagadó istentelenség, hazafiatlanság és erkölcsetelenség zászlóvivői voltak.

Csak amikor a világháboru első ágyuja beledördült a dermedt csendességbe és szavára nyomban 100.000 magyar férfi hagyta el — talán örökre — a meleg családi fészket —, akkor szállta meg a döbbenet a magyar lelkeket és Kossuth szavaival riadt fel a magyar szív: „Veszélyben a Haza!” És amikor a világháboru első március 15-ének megünneplésekor 10 ezer magyar honvéd várta Przemysl-ben az éhhalált, akkor már nem közömbös és semmitmondó megemlékezés volt a március 15, hanem forró könyörgés a magyarok Istenéhez: Uram bocsásd meg e nemzet bűneit, a mi vétkeinket s tartsd meg ezt a drága földet minékünk!

Akkor még nem tudtuk, hogy szomorubb sors vár reánk, hogy 1919 március 15-én vöröszászlók fognak lengeni a szabadsághősök emlékei előtt s Petőfi nevét merik ajkaikra venni azok, akik a Segesvári mezőre egyetlen kardcsapás nélkül engedték be az oláhokat, mert nem akartak honvédő katonákat látni, akik megvédték volna a határokat és megtartották volna ezt a drága kenyereslád földet minékünk, gyermekeinknek s utódainknak. A szabadságharcban ujjászületett Magyarországnak 1918—1919-ben ásták meg a sírját!

De hisszük, reméljük és valljuk, hogy minden halálból van feltámadás, ha minden magyar akarja.

Kedves magyar Testvéreim! E nagy nemzeti ünnepnapon kiáltok Hozzátok! Itt az ideje,

hogy minden magyarnak egyet kell akarnia.

Ma még nincsen együtt egyetlen kézfogásban minden magyar kar, ma még sajnos mindég tart felettünk a széthuzás átka,

de az idők járása egyszer összszeparancsolja még a magyar sziveket és kezeket. Amikor már elviselhetetlennek érezzük azt az ölelést, amiben most az ellenség gyűrűjében szenvedünk, amikor már könnyezve esszük meg a mindennapi kenyérünket, amikor már nem talál a magyar édesanya betevő falatot ártatlan gyermekének... Összefonódnak még egyszer a magyar karok, össze egyetlen hatalmas láncba, de akkor... az Ur legyen irgalmas azoknak, akik a magyarság ellen vétkeztek!

Egy nemzet nem tagadhatja meg önmagát, a vér nem válthatik vízzé, él még a 89 éves márciusi lélek, lorduljon bár, hogy a sors kereke, a mi márciusunk el fog jönni még egyszer. Talán már holnap... talán csak holnapután..., de el fog jönni, ha minden magyar akarja!

17 év óta Csonka Hazánk határain innen és túl bűnbánó szívvel áldozunk újra a 48-as hősök emlékének. A magyar iskola, a nemzeti eszme leg-erősebb bástyája is beáll az ünneplők soraiba s szerte e csonka hazában az ifju ajkak százezerein csendül fel ma a szent esküvés, a magyar hitvallás: Hiszek Magyarországot feltámadásában!

Ez az ifjuság a jövő reménysége s velük a nemzet jövője van gondjainkra bízva. A vele járó kötelességben és felelőségben együtt osztozik, szülő, család, iskola és társadalom. Mindegyik hatása nevel, de a szülő és a haza itt egy! Életet ad mindkettő. A legszentebb legdrágább édesanya, a megcsufolt, meggyalázott és kifosztott Haza reménysége ez a magyar ifjuság, akikkel a mi kezünkbe tette le a jó Isten a magyar jövődőt, akiknek a lelkébe hitet, istenfélelmet, önfeláldozó hazaszerelmet, munkaszeretetet, áldozatkésztséget a mi lelkünkől kell adnunk. Hin-

nünk kell, hogy hitet adhasunk, remélnünk kell, hogy ők se ismerjenek csüggedést, szeretnünk kell egymást, hogy ők is minden magyart testvérüknek érezzenek, hogy a mi gyermekeink közül támadjon fel világító lángként egy új Petőfi, egy új Kossuth, egy új Rákóczi,... hogy egy boldog tavaszi napon a felszabadult és újra egybeforrt boldog Nagymagyarország megújódását megünnepelhesük!

Ebben az eljövendő boldog napban reménykedve, a 48-as lelkes ifjak és a szabadsághősök emlékének méltó kegyelettel áldozva, a közös szent magyar cél érdekében dolgozzék együtt minden magyar — ahová a magyar sors állította — a Haza új márciusáért!